

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут
Кафедра «Філологія»

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни: Термінознавство (морська термінологія)

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень	
Програма навчання	Освітньо-професійна	
Галузь знань	03	Гуманітарні науки
Спеціальність	035	Філологія
Освітня програма	Технічний переклад у сфері морського бізнесу	
Цикл дисциплін	Вибіркові	
Курс та семестр	3 курс, 5 семестр	
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS / 90 академічних годин	
Види аудиторних занять	Лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	-	
Форми контролю	Залік	

Викладач:

Шерстюк Ольга Ігорівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри «Філологія»,
olusha972@gmail.com

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні мовно-термінологічної компетенції майбутнього фахівця, враховуючи особливості історичного формування й теперішнього стану морської термінології, а також процес вироблення концептуальних засад термінотворення і терміновживання, виявленні основних моментів системної організації термінів на рівні номінації та парадигматики, з'ясуванні на функціональному рівні питань термінологізації та детермінологізації.

Очікувані програмні результати навчання.

ПРН02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН03. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН06. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти знає:

- 1) основні поняття термінознавства;
- 2) етапи становлення та розвитку термінознавства морської галузі;
- 3) термінологічні стандарти, що використовуються в морській галузі;
- 4) структуру, семантику та особливості термінологічних лексичних одиниць, що використовуються у морській сфері.
- 5) типи морських термінів, основні способи творення термінів, що вживаються у морській галузі.

Здобувач вищої освіти вміє:

- 1) визначати структуру та семантику загальнонаукової, міжгалузевої та спеціальної термінологічної лексики морської галузі;
- 2) використовувати морфологічні, синтаксичні, семантичні та стилістичні розбіжності систем англійської та української мов, а також соціолінгвістичні й прагматичні чинники, які впливають на процес та результат функціонування та стандартизації певних терміносистем і номенклатур;
- 3) працювати із загальними, технічними та спеціальними (галузовими) джерелами інформації з метою отримання додаткової інформації (фонових знань) стосовно проблематики тексту оригіналу;
- 4) вільно вживати терміни морської галузі в практичній діяльності та аналізувати специфіку термінів, що пов'язані з морською галуззю; користуватися термінологічними (друкованими та електронними) словниками, тезаурусами й стандартами.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Предмет, об'єкт та основні поняття термінознавства як лінгвістичної дисципліни з урахуванням галузевої направленості.	2	2		6
2	Тема 2. Історичний та сучасний напрями українського та англійського термінознавства у галузі.	2	2		6
3	Тема 3. Професійна та номенклатурна лексика у текстах морської галузі.	2	2		8
4	Тема 4. Лексико-семантичні процеси в термінології англійської мови (на	2	2		8

	прикладі терміносистеми морської галузі).				
5	Тема 5. Когнітивно-дефінітивна значимість терміна та принципи термінологічної номінації.	2	2		12
6	Тема 6. Нормативні вимоги до терміна.	2	2		10
7	Тема 7. Мікросистема морських термінів. Проблема перекладу термінів морської направленості.	4	2		10
	Всього	16	14		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів спеціальності 035 Філологія ОНМУ, перший (бакалаврський) рівень, ОП «Технічний переклад у сфері морського бізнесу» однакова для всіх дисциплін і має таку структуру:

Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
Передбачений підсумковий контроль – диференційований залік	Аудиторна та самостійна навчальна робота	50
	Залікова контрольна робота	50

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Назвіть основні етапи розвитку термінознавства як науки. Які термінознавчі школи Ви знаєте?
2. Назвіть основні галузі термінознавства і дайте пояснення щодо сфери дослідження кожної з них.
3. Проаналізуйте подані визначення поняття "термін". Вкажіть або самостійно сформулюйте найбільш, на Вашу думку, повне та вичерпне визначення.
4. Що є однією з найважливіших умов існування терміна?
5. Якими типами зв'язків зумовлена системність термінології?
6. Перерахуйте основні вимоги, які висуваються до термінів. Наведіть власні приклади термінів, які не відповідають певним вимогам.
7. Чи є, на Вашу думку, доцільним розмежування термінів та професіоналізмів? Наведіть власні приклади професіоналізмів та відповідних їм термінів.
8. Що таке "номенклатура" та "торговельний знак"? Яка різниця між цими поняттями? Наведіть

власні приклади номенів та паронімів.

9. Що є професійною морською підмовою?

10. Чим відрізняється термін “корпоративна мова” від терміну “фахова мова”?

11. Яка мова використовується у морській комунікативній системі?

12. Що таке флотська тематична лексика?

13. Які тематичні групи морських термінів згідно з предметно-семантичною систематизацією Ви знаєте? Наведіть по три приклади до кожної групи (англійський – український варіант).

14. Охарактеризуйте взаємозв'язок термінів за наступною схемою класифікації: об'єкти мореплавання; суб'єкти мореплавання; процеси, діяльність, пов'язані із попередніми тематичними групами; властивості, ознаки, пов'язані із попередніми тематичними групами.

15. Яке походження має більшість морських термінів англійської мови?

16. В яких інших германських мовах терміни англосаксонського походження мають відповідності?

17. Назвіть причини запозичення термінів з різних мов. Наведіть по одному прикладу.

18. Які способи словотворення морських термінів на базі однокореневих слів за існуючими в мові зразками Ви знаєте? Наведіть по одному прикладу на кожний.

19. На якій основі лексико-граматичних видів термінів і слів здійснюється типологія в морській термінології?

20. Наведіть три приклади явища багатозначності морських термінів з перекладом.

21. Наведіть три приклади омонімів, коли вони відносяться до різних частин мови?

22. Наведіть три приклади омонімів, коли вони відносяться до одної частини мови і мають різні значення (з перекладом).

23. Наведіть три приклади омонімів, коли вони відносяться до різних спеціалізацій (з перекладом).

24. Наведіть три приклади синонімів (з перекладом).

25. Наведіть по два приклади омонімів у межах мікросистем: найменування частин судна, дій і процесів, навігаційно-вимірювальної термінології, в характеристиках судна (8 прикладів).

26. Назвіть семантичні способи утворення морських термінів. Наведіть по два приклади до кожного способу з перекладом.

27. Які словотворчі моделі морських термінів Ви знаєте? Наведіть по два приклади до кожної моделі.

28. Які моделі конверсії морських термінів Ви знаєте? Наведіть по одному прикладу до кожної моделі.

29. Наведіть два приклади з перекладом морських термінів, що входять до складу авіаційної термінології.

30. Поясніть значення продуктивних префіксів inter-, non-, over-, re-, un-, anti-, counter-, mini-, out-, de-, micro-, self-, ex-, multi- та наведіть по два приклади з кожним.

31. Поясніть значення продуктивних суфіксів -er-, -ion-, -man-, -ize / -ise-, -ing-, -age-, -al-, -ment-, -ive-, -able-, -proof-, -ty/-ity та наведіть по два приклади з кожним.

32. Наведіть три приклади застарілих термінів з перекладом, що вийшли з ужитку.

33. Наведіть один приклад складного терміну з перекладом, де виражається взаємозв'язок термінологічної та загальнонавчальної лексики.

34. Наведіть три приклади морських термінів з перекладом, що складаються з двох основ.

35. Поясніть значення суфікса -ed у складних похідних морських термінах. Наведіть два приклади складних морських термінів з цим суфіксом, з перекладом.

36. Поясніть значення суфікса -al у складних похідних морських термінах. Наведіть два приклади складних морських термінів з цим суфіксом, з перекладом.

37. Поясніть значення префіксів anti-, ex-, super-, sub- у складних похідних морських термінах. Наведіть по одному прикладу складних морських термінів з цими префіксами, з перекладом.

38. Поясніть значення напівафіксів all-, mini-, -free-, -man-, -proof-. Наведіть по одному прикладу складних морських термінів з цими напівафіксами, з перекладом

39. Наведіть три приклади морських термінів з перекладом, в яких першим елементом є дієприкметник.

40. Наведіть три приклади морських термінів з перекладом, в яких першим елементом є числівник або прикметник зі значенням кількісного вмісту.
41. Наведіть два приклади морських термінів з перекладом, в яких першим елементом є скорочення.
42. Наведіть один приклад з перекладом, в якому складний похідний морський термін складається з простого слів і декількох словосполучень.
43. Яка функція термінологічної метафори? Що ж джерелом для створення термінологічної метафори?
44. Поясніть різницю між мовною та художньою метафорою.
45. Що є основною властивістю концептуальної метафори?
46. Назвіть три основні особливості концептуальної метафори. Наведіть два приклади термінологічних метафор, утворених від концептуальної метафори sea.
47. Які категорії антропоморфної метафори у морській термінології Ви знаєте? Наведіть два приклади з перекладом до кожної категорії. (Всього 8 прикладів).
48. Яка особливість зооморфних метафор у морській термінології?
49. Які категорії зооморфної метафори у морській термінології Ви знаєте? Наведіть два приклади з перекладом до кожної категорії. (Всього 4 приклади).
50. Наведіть два приклади колірної метафори у морських термінах з перекладом.
51. Наведіть два приклади метафор, пов'язаних з характеристикою судна, його частиною або методом навігації.
52. Наведіть два приклади біблійної метафори у морських термінах з перекладом.
53. Поясніть перетворення професіоналізмів у фразеологізми.
54. Які класифікації фразеологічних сполучень Ви знаєте?
55. Що є фразеологізмами з константною залежністю компонентів? Наведіть три приклади з морської лексики з перекладом.
56. Що є фразеологізмами з константно-варіантною залежністю компонентів? Наведіть три приклади з морської лексики з перекладом.
57. Що є фразеологізмами з константною варіантно-змінною залежністю компонентів? Наведіть три приклади з морської лексики з перекладом.
58. Що є фразеологізмами з константно-змінною залежністю компонентів? Наведіть три приклади з морської лексики з перекладом.
59. Як можна класифікувати фразеологізми в залежності від частин мови? Наведіть три приклади з морської лексики з перекладом до кожного типу?

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Булик-Верхола С. З. Основи термінознавства. Львів: Львівська політехніка, 2016. 192 с.
2. Лавриненко А. А. Практический курс перевода (английский – украинский языки). К.: КиМУ, 2016. 208 с.
3. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навч. посібник. Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2020. 172 с.
4. Термінологія та переклад / Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.

Допоміжні джерела

1. Термінологічна робота. Словник термінів. Частина 1. Теорія та використання. Київ, 2009. 36 с.
2. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.

3. Ивасюк Н.О. Business marine and navigation English. Part 1. Английский язык в морском бизнесе и судовождении. Одесса: Феникс, 2009. 171 с.
4. Ивасюк Н.О. Business marine and navigation English. Part 2. Английский язык в морском бизнесе и судовождении. Одесса: Феникс, 2010. 284 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

5. Marine in Sight. Marine Navigation. Resource site. URL: <https://www.marineinsight.com/category/marine-navigation/>
6. Navigating at sea. Resource site. URL: <https://timeandnavigation.si.edu/navigating-at-sea>
7. Basic Marine Navigation Tutorial. Nautical Navigation Charts. Sections: Nautical Map Navigation Marine Navigation Terms Nautical Charts Marine Chartplotters. Resource site. URL: http://www.working-the-sails.com/navigation_basics.html
8. History of Sea Navigation before the GPS. Resource site. URL: <https://www.teletracnavman.com/gps-fleet-tracking-education/sea-navigation-before-gps>.